

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

**Силабус навчальної дисципліни
«Психосоматика: новітні психотехнології»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. 1 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко Ольга Дмитрівна професор кафедри, д.пед.н., проф. Анненкова Ірина Петрівна доцент кафедри, к. істор.н. Дружкова Ірина Сергіївна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально- методичну роботу кафедри 067-728-56-12 E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Лаборант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - це закономірності взаємодії психічних і соматичних процесів в організмі людини, роль психологічних чинників у виникненні, перебігу та подоланні соматичних захворювань, а також сучасні психотехнології, що застосовуються для діагностики, психокорекції та психотерапії психосоматичних розладів.

Мета дисципліни: забезпечення здобувачів системою теоретичних знань в області психосоматики: принципи та основні механізми взаємовпливу тілесного та психічного в людині; ознайомити майбутніх психологів з новітніми психотехнологіями; навчити відслідковувати психогенез соматичних захворювань та роль тілесних дисфункцій у виникненні та розвитку психологічних проблем; підвищити рівень теоретичних знань та практичних навичок здобувачів у сфері психологічної допомоги.

Завдання дисципліни:

1. Формування у студентів наукового уявлення про психосоматику як галузі клінічної психології, основних видах психосоматичних розладів і механізмах їх формування.
2. Вивчення теорій психосоматогенеза.
3. Формування уявлень про види психосоматичних розладів.
4. Сформування навичок постановки дослідницьких завдань у сфері визначення ролі і ступеня впливу психологічного чинника на виникнення і перебіг соматичної патології.
5. Володіння методами діагностики і корекції психосоматичних розладів, їх психопрофілактики.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

6. Формування навички постановки дослідницьких завдань в області психосоматики

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

1. Основні поняття психосоматики як галузі клінічної психології.
2. Класифікацію та характеристику основних психосоматичних розладів.
3. Теоретичні моделі психосоматогенезу (психоаналітична, когнітивно-поведінкова, системна, біопсихосоціальна тощо).
4. Механізми впливу психологічних чинників на соматичне здоров'я.
5. Основні методи діагностики, психокорекції та психопрофілактики психосоматичних розладів.
6. Сучасні психотехнології, що застосовуються у сфері психосоматичної терапії.

Уміти:

1. Визначати та описувати психосоматичні прояви у клінічній практиці.
2. Застосовувати різні теоретичні підходи для аналізу психосоматичних станів.
3. Формулювати дослідницькі запитання щодо ролі психологічних чинників у розвитку соматичних захворювань.
4. Проводити первинну психологічну діагностику пацієнтів із психосоматичними розладами.
5. Використовувати відповідні психокорекційні методи та психотехнології для роботи з психосоматичними симптомами.
6. Розробляти індивідуальні програми психопрофілактики та підтримки психосоматичного здоров'я.
7. Інтерпретувати результати досліджень і практичного обстеження психосоматичних розладів з урахуванням етичних і професійних стандартів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання.

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Історія психосоматичної медицини. Розвиток психотехнологій у межах сучасних підходів до психосоматичних розладів.

Тема 2. Формування психосоматичної структури особистості в онтогенезі. Можливості психотехнологій у впливі на ключові етапи розвитку.

Тема 3. Класифікація психосоматичних симптомів за МКХ-11 та DSM-5. Види симптомів.

Тема 4. Стрес та алостатичне навантаження як основні чинники психосоматичних розладів

Тема 5. Депресія. Соматичні маски депресії.

Тема 6. Соматоформні вегетативні дисфункції. Соматоформний розлад.

Тема 7. Розлади харчування і сну

Тема 8. Сексуальні дисфункції

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Тема 9. Соматогенні психічні розлади. Розлади особистості у соматично хворих.

Тема 10. Соматизований та іпохондричний розлад. Фобії захворювань, танатофобія.

Тема 11. Психосоматогенна сім'я. Сімейний симптом і сімейна криза. Ідентифікований пацієнт.

Тема 12. Принципи психосоматичної терапії та застосування сучасних психотехнологій у психодіагностиці та психокорекції.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Дейнека Л. Основи психосоматики : науково-допоміжний бібліографічний показник / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. – Луцьк, 2017.
2. Ісаков Р. І. Психосоматична патологія. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Литвиненко О. Д. Проблема психотравми у психологічній науці: основні погляди та підходи // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. – 2016. – Т. 21, вип. 1. – С. 180–186.
4. Литвиненко О. Д. Психосоматичний підхід до проблем психологічного здоров'я особистості // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2016. – Т. 1, вип. 4. – С. 52–57.
5. Одинець О. А., Шукалова О. С., Даніліч-Скакун А. А., Нежута А. В., Хижняк М. В. Причинно-системний холистичний підхід до проблеми психосоматичних захворювань // Проблеми сучасної психології. – 2020. – № 2. – С. 105–114. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2020_2_13.
6. Середа І. В. Основи психосоматики : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв, 2022. – 156 с.
7. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: діагностичні шкали. – Київ : Медицина, 2021. – 200 с.
8. Шторк, Т. Психоаналіз і психосоматика / Тімо Шторк ; наук. ред. З. Кечур. — Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. — 252 с.
9. de Staal A. Joyce McDougall : à l'écoute du soi somatique // Le Coq-héron. – 2023. – № 255 (4). – С. 148–158.
10. Galdi M., Bruno E. Viana Campos. Theoretical models in psychosomatic psychoanalysis : a review // Temas em Psicologia. – 2017. – Vol. 25, № 1. – С. 29–40.
11. Lytvynenko O.D., Lunov V.Y. THE PSYCHOSOMATIC PARADIGM: INTEGRATIVE PATHWAYS IN PSYCHOLOGICAL COUNSELLING, CLINICAL PSYCHOLOGY AND PSYCHOTHERAPY Габітус, 2025. Вип. 70,С. , 195-301. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.55>
12. Paštar Zvonimir. Psychoanalytic Concepts in Psychosomatics // Psihoterapija. – 2024. – Vol. 38, № 1–2. – С. 58–82.
13. Peseschkian N. Positive Psychosomatics. – AuthorHouseUK, 2016. – 654 с.
14. Peseschkian N. Positive Psychosomatics: Clinical Manual of Positive Psychotherapy. – Bloomington (USA) : Author House, 2016. – 601 с.
15. Positive Psychiatry, Psychotherapy and Psychology. Clinical Applications / eds.: E. Messias, H. Peseshkian, C. Cagande. – Switzerland : Springer Nature Switzerland AG, 2020.
16. Remmers A. The Psychosomatic Arc in Therapy // The Global Psychotherapist. – 2022. – Vol. 2, № 1. – С. 69–73.
17. Remmers A. The Therapeutic Process in Positive Psychosomatics: "Five Fingers" Forming a Therapeutic Relationship in Psychosomatic Medicine // The Global Psychotherapist. – 2024. – Vol. 4, № 2. – С. 57–61.
18. Remmers A. What Does Our Body Tell Us in Therapy? // The Global Psychotherapist. – 2021. – Vol.

1, № 2. – С. 41–44.

Додаткова:

1. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Спицька Л. В. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях // Наукові перспективи. – 2022. – № 9(27). – С. 313–324.
2. Грицик О. Ю. Історія становлення психосоматики як напряму науки // Архіваріус. – 2020. – № 7. – С. 24–26.
3. Жадленко І., Панов М. Сучасні підходи до проблеми психосоматичних розладів // Innovations and prospects of world science : Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference (Canada, 17–19 August 2022 p.). – Vancouver, Canada, 2022. – P. 178–183.
4. Литвиненко О. Д. Проблема психотравми у психологічній науці: основні погляди та підходи // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. – 2016. – Т. 21, вип. 1. – С. 180–186.
5. Сердюк Л., Литвиненко О., Сердюк О., Денчик А. Особистісні ресурси стійкості в умовах невизначеності та криз // Психологічний часопис. – 2024. – Т. 10, № 2. – С. 27–37. – <https://doi.org/10.31108/1.2024.10.2.2>.
6. Alexander F. Psychosomatic Medicine: Its Principles and Applications. – New York : W. W. Norton, 1979.
7. Bräutigam W., Paul C., Von Rad M. Psychosomatische Medizin : Ein kurzgefaßtes Lehrbuch. – Stuttgart : Thieme Georg Verlag, 1997. – 428 p.
8. Dunbar H. F. Emotions and Bodily Changes: A Survey of Literature on Psychosomatic Interrelationships 1910–1933. – New York : Columbia University Press, 1935.
9. McDougall J. Theaters of the Body : A Psychoanalytic Approach to Psychosomatic Illness. – New York : W. W. Norton & Company, 1989. – 687 p.
10. Peseschkian H. Positive Psychotherapy : Core Principles // Current Psychiatry. – 2023. – № 22(1). – P. 5–9. – URL: <https://doi.org/10.12788/cp.0317>.
11. Remmers A. The Psychosomatic Arc in Therapy // The Global Psychotherapist. – 2022. – Vol. 2, № 1. – P. 69–73.
12. Seligmann M. E. P. The Effectiveness of Psychotherapy. The Consumer Reports Study // American Psychologist. – 1995. – Vol. 50. – P. 965–97
13. Peseschkian N. Positive Psychosomatics : Clinical Manual of Positive Psychotherapy. – Bloomington (USA) : Author House, 1977. – 319 c.

Електронні інформаційні ресурси

1. Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
4. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
5. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
6. Science: (AAAS). Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
7. Taylor & Francis. Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
8. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь в занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на семінарських заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

Здобувач допускається до іспиту, якщо він виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Здобувачі заочної форми навчання допускаються до участі в екзаменаційній сесії, якщо вони не мають заборгованості за попередній семестр і до початку екзаменаційної сесії виконали види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінка за іспит є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Політика щодо відвідування та запізень:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.